

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Gf.III.30.235/2020/6.

A felperes:

felperes Kft. (felperes székhelye)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Rékási Róbert ügyvéd, ügyvédi iroda címe)

Az alperes:

alperes Zrt. (alperes székhelye)

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Ügyvéd Iroda (ügyintéző: dr. Kovács Szabolcs ügyvéd, címe.)

A per tárgya:

Fuvardíj követelés

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szolnoki Törvényszék 8.G.20.315/2020/11.

A fellebbezést benyújtó fél és fellebbezés sorszáma:

Felperes, 8.G.20.315/2020/14.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 500.000,- (Ötszázezer) forint másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A tényállás

[1] személy 1. neve 2014. január 16. napjáig beltágja volt a perben nem álló A... Betéti Társaságnak, ekkor azonban beltági viszonyát megszüntette.

[2] A 2012. május 31. napján alakult felperesi társaságban személy 1. neve 2014. január 21. napján 100%-os üzletrész-tulajdont szerzett, amit a cégbíróság 2014. február 3. napján jegyzett be, ettől kezdődően személy 1. neve ügyvezetője is a felperesi kft-nek.

[3] Az A... Bt. 2013. évtől rendszeresen nyújtott fuvarozási szolgáltatásokat az elektronikai termékeket gyártó és forgalmazó alperesi cégnek. Az alperes, mint megrendelő, valamint az A... Bt., mint fuvarozó 2014. február 1. napján fuvarozási keretszerződést kötöttek. Ennek 1.1. pontjában megállapodtak, hogy a megrendelő által esetenként meghatározott küldeményt a fuvarozó átveszi, a rendeltetési helyére szállítja és a címzettnek kiszolgáltatja. A 2.1. pont értelmében a fuvarozó a fuvar feladatokat telefonos megrendelés és email útján leadott, egyedi megrendelések alapján végzi. A 2.12. pont értelmében a fuvarozó saját fuvarszközzel köteles a megrendelt feladatot elvégezni, amennyiben nem saját gépjárművel, vagy alvállalkozó bevonásával látja el a fuvarfeladatot, úgy erről előzetesen, írásban értesítenie kell a megrendelőt.

A 3.1. pont tanúsága szerint a küldemény hibátlan kiszolgáltatását követően a fuvarozó számla ellenében válik jogosulttá a megállapodás mellékletében egységárakkal megjelölt fuvardíjra. A 3.2.pont szerint a számlák a kézhezvételtől számított 30 napon belül teljesítendőek. Az 5.1.pont értelmében a felek a szerződést 2014. február 1. napjától határozatlan időtartamra kötötték.

[4] A felek 2015. január 30. napján megállapodtak, hogy a szerződés 3.5. pontját akként módosítják, hogy a fuvardíjegységárak 2015. március 31. napjáig érvényesek, ezt követően közös megegyezéssel módosítható a megállapodás. A fuvardíj mértékét, annak időközbeni módosítását a szerződés 3. számú melléklete tartalmazza.

[5] A felperes és az A... Bt. 2014. február 3. napján fuvarozási-alvállalkozási szerződést kötöttek, ekkor az A... Bt-t már egy új üzletvezető képviselte, míg a felperes nevében személy 1. neve ügyvezető járt el. Az 1.1. pont értelmében a szerződés tárgya a alperes Electronics Magyar Zártkörűen Működő Részvénytársaság (alperes) megrendelőtől elszállítandó, megrendelő által esetenként meghatározott küldemény A... Szolgáltató Betéti Társaság fuvarozó helyett és nevében történő átvétele, rendeltetési helyre szállítása, és a címzettnek átadása. A 3. pont részletezi a díjazást és a díjfizetés módját, amely szerint az alvállalkozói díj a fuvardíj összegével megegyezik, a küldemény hibátlan kiszolgáltatását követően az alvállalkozó számla ellenében válik jogosulttá a fuvardíjra. A számlák a kézhezvételtől számított 30 napon belül teljesítendőek. Az 5. pont tanúsága szerint a felek az alvállalkozói szerződést 2014. február 3. napjától kezdődően határozatlan időtartamra kötötték.

[6] A fuvarozási-alvállalkozási szerződésről az A... Bt. nem tájékoztatta az alperest.

[7] Az A... Bt. a hozzá megküldött alperesi megrendeléseket folyamatosan, a felperesi alvállalkozó igénybevételel látta el, egyrészt belső anyagmozgatási feladatokat, másrészt különböző hazai és nemzetközi fuvarfeladatokat végezve, a perrel érintett 2015.február és március hónapban. A kapcsolatot az alperes képviselőivel személyesen személy 1. neve tartotta, de 2015. március 14-ig nem adott tájékoztatást az A... Bt-nél megszűnt tisztségéről, sem arról, hogy az időközben ügyvezetése alá került felperesi kft. végzi el ténylegesen a fuvarfeladatokat.

[8] A Nemzeti Adó-és Vámhivatal adóigazgatóság neve 2015. február 23. napján átiratával értesítette a cégbíróságot, hogy a 2003. évi XCII. törvény (Art.) 24/P.§ (1) bekezdésében foglaltak szerint törölte az A... Betéti Társaság adószámát, egyidejűleg a (2) bekezdésben foglaltak szerint kezdeményezte a cég megszűntnek nyilvánítására irányuló eljárás lefolytatását. Az A... Bt. 2015. április 30. napjával került kénysztörölés hatálya alá, majd 2017. május 25. napján kénysztöröléssel megszűnt. A Cégbíróság egyben személy 2. neve beltagot eltiltotta attól, hogy a cég jogerős törölését követő 5 évig gazdasági társaságban kizárólagos vagy többségi befolyást szerezzen, és nem válhat gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává, sem egyéni cég tagjává, továbbá nem lehet cég vezető tisztségviselője. A kénysztörölési eljárás során a céggel szemben összesen 279.189.365.- forint követelést – túlnyomó részt a NAV – jelentett be. A Cégbíróság azt is megállapította, hogy a cégnek fellelhető vagyona nincs, felszámolási eljárásra ezért nem került sor.

[9] Az A... Bt. 2015. február 14. napját követően nem rendelkezett adószámmal, így adóköteles tevékenységet nem folytathatott, és elvesztette számlakibocsátási jogát is.

[10] Az A... Bt., mint engedményező, valamint jelen per felperese, mint engedményes 2015. február 18. napján engedményezési megállapodást kötöttek. Ennek I. pontja szerint az engedményező ingyenesen az engedményesre engedményezi a alperes Electronics Magyar Zártkörűen Működő Részvénytársasággal (alperes), mint kötelezettel szemben fuvardíj címén fennálló 73.126,6 EURO összegű – korábban már kiszámlázott – követelését, amelynek érvényesítésére az engedményező a szerződés napjától kezdődően jogosulttá vált. A II. pontban a felek rögzítették, hogy 2015. február 1. napjától kezdődően az alperes által esetenként megrendelt fuvarfeladatokat a felperesi kft. végzi, ezért a fuvarfeladatokért járó díjazás is a felperest illeti meg, ez alapján az A... Bt. a megjelölt számlák ellenértékét teljes egészében a felperesre engedményezi. A IV. pontban megállapodtak a felek, hogy a szerződéssel engedményezett számlák összegének engedményezésén túlmenően a még le nem számlázott, és folyamatosan elvégzésre kerülő további fuvarfeladatok fuvardíjának ellenértéke tekintetében is ugyanígy fognak eljárni egészen addig, amíg a felperes Kft. (felperes) regisztrációját a alperes Zrt. (alperes) el nem tudja végzeni.

[11] Az alperesi cégnél szokásos gyakorlat, hogy az adózási csoport egy adott áfa bevallási időszakban, minden szerződéses partnerének ellenőrzi az adóhivatalnál nyilvántartott adószámát. Ezen ellenőrzés során 2015. márciusában derült ki alperes számára, hogy az A... Bt. adószámát szankciós intézkedéssel törölte az adóhatóság. Ekkor azonban a betéti társaság a korábban neki kiadott megbízások alapján még látott el fuvarozási feladatokat.

[12] személy 3. neve az alperes beszerzési osztályvezetője 2015. március 12. napján megbeszélést kezdeményezett személy 1. neveval. A megbeszélésen alperes képviselőjeként jelen volt a kezdeményező osztályvezetőn kívül személy 4. neve csoportvezető, valamint személy 1. neve, aki ekkor úgy nyilatkozott, hogy tudomással bír az adószám törléséről, és erről az alperesi céget valóban nem tájékoztatta. Új cégével – a felperessel – kérte a fuvarozási szerződés megkötését.

[13] Ezt követően – bizalomvesztésre hivatkozással – az alperesi vezetőségnek az volt a döntése, hogy a továbbiakban nem kíván szerződést kötni személy 1. neve új cégével, a személyi összefüggés miatt.

[14] Amikor az alperesi cég tudomására jutott az adószám törlése, állásfoglalást kért írásban az Nemzeti Adó-és Vámhivaltól, amelyre a NAV 2015. április 29. napján kelt levelében adott választ. Ebben többek között arról tájékoztatta az alperest, hogy a törölt adószámú gazdasági társaság nem tekinthető adóalanynak, ezért az általa kibocsátott számla alakilag és tartalmilag nem minősül hitelesnek. A kérdéses számlák alapján az alperes áfa

levonási jogot nem gyakorolhat, és önmagában e bizonylatok alapján a gazdasági eseményt költségként nem jogosult elszámolni. Az alperes azon kérdésére azonban, mely arra irányult, hogy amennyiben az alperes a kérdéses számlákat nem számolhatja el költségként, és azok áfa tartalmát nem helyezheti levonásba, mi a helyes eljárás a kialakult helyzetben, hogy az alperest ne érje hátrány, az adóhatóság válasza az volt, hogy nem adhat megoldási javaslatokat, ezért erre a kérdésre érdemben nem áll módjában válaszolni.

[15] Azokat a számlákat, amelyek 2015. február 14. napja után kerültek kiállításra, az alperesi cég már nem fogadta be, azokat 2015. március 12-én visszaküldte az A... Bt-nek, arra hivatkozással, hogy adószám hiányában nem áll módjában azokat befogadni és kiegyenlíteni. Korábban az alperesi cég a betéti társaság által elvégzett fuvarfeladatokat, illetőleg a kiállított számlákat nem vitatta, azokat minden esetben kiegyenlítette. A betéti társaság felperes által érvényesíteni kívánt számláinak ellenértékét az alperes a 2015. február 14. napja után kiállított számlák esetében sem fizette ki.

[16] Az alperes 2015. március 17-én a fuvarozási keretszerződést felmondta, az A... Bt., mint a szerződött fuvarozó a felmondást tudomásul vette. A felperesi cég 2015. márciusától kezdődően több alkalommal írásban kérte az alperest arra, hogy az A... Bt. által kiállított számlákat az alperes fogadja be, illetve biztosítson számára közvetlen számlázási lehetőséget (pl. 2015. július 31. napján, 2015. augusztus 26. napján, 2015. szeptember 10. napján, 2015. december 14. napján, 2017. február 20. napján, 2017. március 8. napján közölt írásbeli megkeresések). A felek között egyeztetés is zajlott, azonban az nem vezetett eredményre, azon határozott alperesi álláspont miatt, mely szerint a fuvarfeladatokért járó díjazás nem közvetlenül a felperest, hanem az A... Betéti Társaságot illette volna meg, akivel szerződéses jogviszonyban állt.

A kereseti kérelem és alperes védekezése

[17] A felperes módosított kereseti kérelmében elsődlegesen kérte, hogy a bíróság a Ptk. 6:72.§-ának alkalmazásával hozza létre a fuvarozási szerződést az alperes, mint megrendelő és a felperes, mint vállalkozó között, tekintettel arra, hogy az alperes indokolatlanul elzárkózott a szerződés megkötésétől. Az így létrehozott szerződés alapján a bíróság kötelezze az alperest 210.750,60 EUR fuvardíj és járulékai megfizetésére.

[18] Másodlagos kereseti kérelmében a felperes a Ptk. 6:579. §-ára figyelemmel jogalap nélküli gazdagodás címén kérte a fenti összeg megfizetésére kötelezni az alperest, valamint kérte az alperes marasztalását a 2015. március 11. napjától számított késedelmi kamat tekintetében is. A felperes az eredeti kereseti követelését a per során leszállította 165.240 EURO tökére, amely a kiszámlázott és kiszámlázatlan, de ténylegesen elvégzett fuvarfeladatok ellenértékéből állt. Ezen tőke összeg után 2015. március 11. napjától kért Ptk. 6:48.§ (1) bekezdése szerinti késedelmi kamatot. A felperes a kereset leszállítását az igazságügyi szakértői véleményhez igazította, amely tartalmazta, hogy a jogalap nélküli gazdagodás az áfa törvény hatályán kívül esik, ezért a felperes a kereseti kérelem összegét nettó összegben jelölte meg.

[19] A felperes az elsődleges kereseti kérelmét azzal indokolta, hogy az alperes megsértette az 1996. évi LVII. törvény 21.§ c) és f) pontjában írtakat, ami megalapozza a gazdasági erőfölénnyel való visszaélést. Az alperes ugyanis nem volt hajlandó megkötni a fuvarozási szerződést a felperessel, majd elzárkózott a számlák befogadásától. Hivatkozása szerint személy 1. neve már korábban is jelezte az alperesnek, hogy jelen per felperesével kívánja a továbbiakban ellátni a fuvarozási feladatokat, kérte, hogy mondják fel a szerződést az A... Bt.-vel, és a felperessel kössenek szerződést. Előadta azt is, hogy az A... Bt. csupán a

szerződött fuvarvállalkozó volt, azonban a fuvarfeladatokat ténylegesen a felperes, mint alvállalkozó látta el már 2015. január 3. napjától kezdődően. Erről tudott személy 5. neve raktározási manager is, és tudnia kellett erről az alperes más vezetőinek is. Állítása szerint az alperes javasolta, hogy az A... Bt. engedményezési szerződést kössön a felperessel.

[20] A másodlagos kereseti kérelem indokaként előadta, hogy nem vitatottan fuvarfeladatokat végzett az alperes megrendelése alapján az alperes részére, a fuvardíj azonban nem került kifizetésre. Alperes a felperes rovására a perbeli összeget jogosulatlanul tartotta vissza, ezzel jogalap nélkül gazdagodott.

[21] Az alperes ellenkérelme a felperesi kereset elutasítására irányult, az elsődleges és másodlagos kereseti kérelem jogalapját egyaránt vitatta.

[22] Álláspontja szerint a Ptk. 6:270. § szerint a perben érvényesített felperesi követelések elévültek, mivel a fuvarozási szerződés alapján támasztható igények elévülési ideje 1 év.

[23] További hivatkozása szerint a per során a felperes az előterjesztett kereseti kérelmeivel, illetőleg saját maga előadásaival is ellentétes állításokat tett, többször utalt arra, hogy a peres felek szerződéses jogviszonyban álltak egymással. Ebben az esetben azonban a felperesi okfejtést követve nem lehet szerződést létrehozni, hiszen a fuvarozási szerződés a felek között már létrejött. Ennek ellenére azonban a felperes mégsem fuvardíj megítélése iránt terjesztette elő kereseti kérelmét.

[24] Az alperesi álláspont szerint a felperes az elsődleges kereseti kérelmével összefüggésben még konkrét tényállást sem terjesztett elő, nem bizonyította, hogy az alperes gazdasági erőfölényben lenne, valamint, hogy mi az az érintett piac, amire ez vonatkoztatható. Cáfolta, hogy gazdasági előfölnnyel rendelkezne és visszaélészerű magatartást sem tanúsított a felperessel szemben. Az alperes és az A... Bt. között fennálló fuvarozási szerződés az alperest és az A... Bt-t jogosította, illetőleg kötelezte. A felperes és az A... Bt. által megkötött engedményezési megállapodás azt támasztja alá, a szerződést kötő felek is magától értetődőnek tartották, hogy az engedményezés tárgyát képező követelés jogosultja a perben nem álló A... Bt., a fuvarozási szerződés alapján.

[25] Előadta továbbá, önmagában az a tény, hogy a fuvarozási tevékenységet adott esetben ténylegesen a felperes végezte, még nem jogosítja fel a felperest arra, hogy az alperes irányában a tevékenységéről számlát állítson ki. A másodlagos kereseti kérelem kapcsán az alperes hangsúlyozta, ha a felperesi álláspont szerint a szerződéses jogviszony a peres felek között fennállt, akkor ebben az esetben a másodlagos kereseti kérelem is megalapozatlan. Álláspontja szerint nem jutott a felperes rovására jogalap nélküli vagyoni előnyhöz. A részére nyújtott fuvarozási szolgáltatás nem volt jogalap nélküli, hiszen arra az A... Bt.-vel fennálló szerződéses jogviszony alapján került sor. Ezen túlmenően előadta, hogy a jogalap nélküli gazdagodásra irányadó Ptk. 6:580.§ értelmében a vagyoni előny értékét kell megtéríteni, ugyanakkor ez az érték nem azonos a szerződés szerint kiszámlázott, vagy kiszámlázatlan fuvarfeladatok összesített bruttó ellenértékével.

[26] A keresetösszegezés tekintetében előadta, hogy a felperes által megjelölt számlákat nem fogadhatta be, és ennek hiányában kifizetést sem teljesíthetett. Ennek oka azonban kifejezetten az a tény volt, hogy a számlákat kibocsátó A... Bt. adószámát az adóhatóság 2015. február 14.-én szankciós jelleggel törölte. Adószám hiányában a számla nem fogadható be, ettől kezdődően a betéti társaság adóköteles tevékenységet nem folytathatott. Ő ennek ellenére ezt követően is mindent megtett annak érdekében, hogy a helyzetet valamilyen módon rendezze, és megoldást találjon. Az alperes korábban a betéti társaság által elvégzett fuvarfeladatokat, illetőleg az általa kiállított számlákat nem vitatta,

azok ellenértékét kifizette. A perbeli számlák közül néhány megalapozottságát érdemben vitatta, megjelölve ennek okát is.

[27] Az alperes elévülési kifogására a felperes úgy nyilatkozott, hogy az 1 éves elévülési határidő nem alkalmazható a perbeli esetben.

Az elsőfokú ítélet

[28] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes tárgyi halmazatban előterjesztett, valamennyi keresetét elutasította. Ítélete indokolásában elsődlegesen a követelés elévülésével kapcsolatos alperesi kifogást vizsgálta. Rögzítette, hogy a fuvarozási szerződés alapján támasztható igények esetében speciális elévülési időt szab meg a Ptk. 6:270. §-a, mert az 5 éves általános elévülési határidővel szemben fuvarozás esetén 1 év alatt évülnek el az igények. Az elévülés kezdő időpontja a címzettnek történő kiszolgáltatás időpontja. A felperesi kereset eredendően fuvarozási szerződés alapján támasztott igény volt az engedményezés nyomán, e jogcím nem változott. A kereset előterjesztésére azonban 2017. december 20-án került sor, mely időpontig az utolsó fuvarszolgáltatás teljesítésétől (2015. márciusi időpont) az 1 éves elévülési idő már többszörösen eltelt. A bíróság az elévülés miatt nem találta lehetségesnek a követelés perben történő érvényesítését.

[29] Emellett külön, érdemben vizsgálta a két jogcímen is előterjesztett követelések megalapozottságát. Az elsődleges kereseti kérelem kapcsán kiemelte, az alperesnek a szerződési szabadság alapelveire tekintettel nem volt olyan kötelezettsége, hogy a vele szerződött fuvarcég adószám törlésére tekintettel felmondott fuvarozási szerződést a felperessel újítsa meg. Ilyen szerződéskötési kötelezettség felperes vonatkozásában nem terhelte alperest. A másodlagos kereseti kérelem kapcsán hangsúlyozta, bár a felek egymással szerződéses jogviszonyban nem voltak, köztük vagyoni egyensúly megbomlása nem következett be. Az a vagyoni előny, amely az alperesi oldalon mutatkozik, az nem jelen per felperesénél okozott vagyoni hátrányt, így a jogalap nélküli gazdagodás megtérítésére az alperes nem felperes irányában kötelezhető. A bíróság megjegyezte, a fuvardíj iránti igényérvényesítés lehetősége elévülés miatt megszűnt, e lehetőség nem éleszthető fel egy másik jogcímre alapítottn.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

[30] Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak részbeni megváltoztatását és keresetének 108.365 Euró és járulékai tekintetében helyt adást.

[31] Felperes fellebbezésének indokolásában nem vitatta azon tényállást, mely szerint az alperes és az A.. Bt. között jött létre fuvarozási szerződés, melyet 2015. évre vonatkozóan a felek módosítottak. Azt is az elsőfokú ítélettel egyezően rögzítette továbbá felperes, hogy az A.. Bt. adószámát 2015. február 14-én törölték, erről az alperes 2015. március 12-én szerzett tudomást, melynek következtében március 17-én a szerződés felmondással megszűnt. Az A.. Bt. és közte 2015. február 18-án megkötött engedményezési szerződés azonban csak a 2015. február 16. és 18-án kelt számlákra vonatkozott. Ezek a kereseti kérelem F/6-tól F/19. számig terjedő mellékletét képezik, és összesen 73.126 Euró + áfa fuvardíj követelést tartalmaznak. Nem vitatta, hogy az engedményezési megállapodás alapján érvényesíthető, ezen díjrész vonatkozásában a nyitva álló 1 éves elévülési idő már letelt a kereset benyújtásakor. Az engedményezett követelések ezen részére nézve helyesnek minősítette az elsőfokú bíróság álláspontját az elévülést illetően.

[32] Ezen túlmenően kérte figyelembe venni, hogy ő az A.. Bt. alvállalkozójaként végezte a fuvarteljesítéseket, közvetlen jogviszonyban nem volt az alperesi megrendelővel, így az engedményezési szerződéssel nem érintett további fuvarfeladatok ellenértékére az alperessel szemben jogalap nélküli gazdagodás címén jogosult igényt érvényesíteni. Erre az 5 éves általános elévülési határidő vonatkozik, melyen belül került sor a követelés peresítésére. Nem vitatott tényállás, hogy az alperes az engedményezést követő időszakban elvégzett fuvarteljesítések ellenértékét sem fizette meg, a hozzá benyújtott számlákat teljesítetlenül visszaküldte. Mindezekre tekintettel a felperes álláspontja szerint kizárólag a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alapján van lehetőség a követelés érvényesítésére. Az F/23-tól 116. számig terjedően csatolt keresetlevél mellékletek igazolják a kiszámlázatlan fuvarfeladatok teljesítését, míg az F/117. számú melléklet ún. belső anyagmozgatáshoz kapcsolódó túlóraelszámolásra ad alapot. Ezek együttes értéke adja a fellebbezésben előterjesztett 108.365 Euró iránti felperesi igény összegét. A kifizetés elmaradása olyan jogalap nélküli gazdagodást jelent alperesi oldalon, mely felperes rovására következett be. Ez alapján felperest megtérítési igény illeti meg.

[33] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Az alperes felhívta a figyelmet az ellentmondó felperesi nyilatkozatokra, több ponton idézett a perben elhangzott beadványokból, illetve tárgyaláson tett felperesi nyilatkozatokból, melyek kifejezetten a felperes és alperes közötti fuvarozási jogviszony létrejöttére és fennálltára vonatkoztak. Ehhez képest a fellebbezés már jogviszony hiányában jogalap nélküli gazdagodás megfizetése iránti jogalapot határozott meg. Alperes álláspontja szerint ennek kizárólag az az oka, hogy az 1 éves elévülési idő fuvarozási jogviszonyra vonatkozó szabályát a felperes ilyen módon elkerülje. Alperesi álláspont szerint az engedményezés a még le nem számlázott és a még elvégzésre került további fuvarfeladatok fuvardíjainak ellenértékére is kiterjedt. Erre a bírói gyakorlat lehetőséget ad, egy már megkötött szerződés jövőbeli meghatározott ellenértékére is vonatkozhat az engedményezés. Emellett hangsúlyozta, a jogviszony az A.. Bt.-vel állt fenn, melynek alvállalkozójaként végezte a teljesítéseket a felperes. Egy szerződésből eredő követelés behajthatatlansága nem adhat lehetőséget azonban arra, hogy egy megrendelő vállalkozó alvállalkozói szerződéses láncban az alvállalkozó a vele szerződéses kapcsolatban álló vállalkozót átlépve a megrendelővel szemben lépjen fel bármilyen jogcímen. Erre a jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius jellegű szabálya nem vehető igénybe. A perbeli jogviszonyokat vizsgálva a jogalap nélküli gazdagodás esetén megbomlott vagyoni egyensúly az A.. Bt. és az alperes viszony-rendszerében értelmezhető, de az, hogy az A.. Bt. elmulasztotta saját követelését alperessel szemben érvényesíteni, nem teremt alperessel szemben vagyoni hátrányt a felperesi oldalon. E vagyoni hátrányt a felperes kizárólag azáltal szenvedte el, hogy a vele szerződéses jogviszonyban álló A.. Bt.-től nem jutott hozzá a saját fuvardíjához.

[34] Az alperes fellebbezési ellenkérelmére benyújtott észrevételében felperes nem vitatta, hogy a már teljesített és esedékké váló fuvardíj követelések, melyek az engedményezési megállapodás 2. pontjában szerepelnek, a peresítés időpontjára már elévültek. Az engedményezési megállapodás 4. pontjában említett követelések kapcsán azonban felhívta a figyelmet, hogy a jövőbeli követelés érvényes engedményezésére csak szűkebb körben lát lehetőséget a bírói gyakorlat. Szükséges hozzá egy alapjogviszony, melyből a követelés fakad, továbbá feltétel az is, hogy a követelés keletkezése ne legyen bizonytalan és a fizetési kötelezettség módját, az elszámolás rendjét is körülhatárolják a felek. Az alapjogviszony jelen esetben az A.. Bt. és az alperes közötti fuvarozási szerződés volt, az engedményezési megállapodás 4. pontja alapján a követelésekről az A.. Bt. állíthatott volna ki számlát az alperes felé, melyeket a teljesítési utasítást követően az alperesnek a felperes részére kellett volna megtérítenie. Az A.. Bt. azonban az adószám-törölés nyomán már nem

állíthatott ki számlát, az ezt követően esedékes követelésekre vonatkozó engedményezés lehetetlen szolgáltatásra irányult, hiszen már az A.. Bt. sem volt jogosult üzleti tevékenységet végezni, mert nem volt számlaképes. Felperesi álláspont szerint erre az időszakra vonatkozott az engedményezési megállapodás 4. pontja, ezért a Ptk. 6:107. §-a alapján az semmis, a felek jogot, kötelezettséget erre nem alapíthatnak. Az engedményezés érvényes rendelkezései változatlan feltételekkel kötik a feleket, azonban a kiszámlázatlan fuvarfeladatok és a belső mozgatáshoz kapcsolódó túlóraelszámolások tekintetében nem állapítható meg az engedményezés érvényes létrejötte. A semmisséget az elsőfokú bíróságnak hivatalból kellett volna észlelnie, ennek elmaradása miatt az érvénytelenség megállapítását és jogkövetkezményeinek levonását a másodfokú bíróság is megteheti.

[35] A felperes másodlagosan kitért arra, ha a 4. pontban meghatározott követelésekre mégis kiterjed az engedményezés, akkor figyelembe kell venni, hogy az alperessel, mint kötelezettel szemben igényét közvetlenül nem érvényesíthette, így a jogalap nélküli gazdagodás szabályai az irányadók kettejük jogviszonyában, melynek alkalmazhatóságát nem zárja ki a felek közötti egyéb kötelelem megléte. Ha a kötelelem ugyanis nem ad alapot a vagyoneltolódás kiegyenlítésére és a szerződésszegés szabályai alapján sem orvosolható a vagyoneltolódás, úgy azt jogalap nélküli gazdagodás címen kell visszatéríteni. Az alperes vagyoni előnyhöz jutott azáltal, hogy kiadásoktól mentesült, melyet a felperes rovására szerzett, hiszen ő viselte a megrendelések teljesítésével járó költségeket. A gazdagodás jogalap nélküli volt, a peres felek között nem állt fenn fuvarozási szerződés. Tehát akkor is alappal hivatkozhat a jogalap nélküli gazdagodás szabályaira, ha az engedményezési megállapodás 4. pontját érvényesnek tekintjük, hiszen az A.. Bt. adószámának törlése miatt nem tudta érvényesíteni az engedményezett követeléseket. Perbeli esetben nem a követelés érvényesítésének elmulasztásáról van szó, hanem arról, hogy utóbb már kizárólag a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alapján van mód az igényérvényesítésre. Kiemelte, az alperesi nyilatkozatokból is egyértelműen megállapítható, részéről nem vitatott, hogy a megrendelések teljesítését a felperes végezte. Az elsőfokú bíróság nem látott lehetőséget a felek közötti fuvarozási szerződés létrehozására. A tekintetben a kereset elutasításra került, melyet a fellebbezés nem érintett, így nincs jelentősége annak, hogy a megfogalmazott nyilatkozatai szerint létrejött-e közte és alperes között fuvarozási szerződés. A fuvarozási alvállalkozási szerződésben a felek célja arra irányult, hogy a felperes belépjen az A.. Bt. és alperes közti fuvarozási szerződésbe, az A.. Bt. pedig kilépjen abból, ezért külön rögzítették, hogy 2015. februárjától kizárólag a felperes teljesíti az A.. Bt. alperessel szemben fennálló kötelezettségeit. Az A.. Bt. ennek ellenére nem ruházhatta át felperesre a közvetlenül alperes felé fennálló számlakibocsátási jogosultságát. Felperesi álláspont szerint mindezekből az következik, hogy akár érvényesnek tekintjük az engedményezési megállapodás 4. pontjában foglaltakat, akár nem, alappal hivatkozhat a jogalap nélküli gazdagodás szabályaira a követelése érvényesítésekor.

Az ítéltábla döntésének indokai

[36] A fellebbezés megalapozatlan.

[37] A felperes fellebbezésében nem támadta az elsőfokú bíróság elsődleges kereseti kérelmét elutasító ítéleti rendelkezését, valamint elfogadta a másodlagos keresete elutasítását 73.126 Euró összeg erejéig.

[38] Az elsőfokú bíróság ítéletében a fellebbezéssel érintett követelés résszel kapcsolatban is arra az álláspontra helyezkedett, hogy az szintén fuvarozási szerződés alapján támasztott igény, így az érvényesítésére nyitva álló egy éves elévülési idő a kereset benyújtásakor erre nézve ugyancsak eltelt, a felperes követelése e tekintetben is elévült.

[39] Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott álláspontjának felülbírálata során az ítéltábla a fellebbezéssel érintett követelés jogalapját vizsgálta.

[40] E körben elsődlegesen a felperes és a perben nem álló A... Bt. között 2015. február 18. napján megkötött engedményezési megállapodás (F/4. melléklet) tartalmát értelmezte a Ptk. 6:8. § (1) bekezdés szerint.

[41] Az engedményezési szerződés IV. pontjában a felek arról állapodtak meg: a II. pontban „megjelölt, kiállított, és jelen szerződéssel engedményezett számlakövetelések összegének engedményezésén túlmenően a még le nem számlázott és folyamatosan elvégzésre kerülő további fuvarfeladatok fuvardíjának ellenértéke tekintetében is *ugyanekként fognak eljárni* egészen addig, amíg a felperes Kft. regisztrációját a alperes Zrt. el nem tudja végezni, tekintettel azon tényre, hogy minden fuvarfeladatot a felperes végez, a megbízó irányába az A... Bt. fuvarfeladatokat nem végez”.

[42] Az ítéltábla álláspontja szerint felek a szerződés e részében arról állapodtak meg, hogy a még le nem számlázott fuvarfeladatokért járó ellenszolgáltatás is engedményezésre került. A szerződő felek összecszerűen, illetőleg más azonosításra alkalmas módon, pl. számlaszámmal nyilvánvalóan nem tudták megjelölni ezen követeléseket, hiszen ezek még nem kerültek kiszámlázásra, illetve folyamatosan – az alperes és az A... Bt. közötti fuvarozási szerződés felmondásáig – még történt teljesítés a felperes részéről. Ez utóbbi tény azonban nem képezte akadályát az engedményezési megállapodásnak, ugyanis a kialakult bírói gyakorlat szerint érvényesen engedményezhető a jövőben lejáráó vagy a feltételhez kötött követelés is. Csak olyan „jövőbeni követelést” nem lehet engedményezni, melynek keletkezése, várható létrejötte eleve bizonytalan (Szegedi Ítéltábla Gf.I.30.150./2007., BDT2008.1905). Másként fogalmazva, a jövőben lejáráó és feltételhez kötött követelés is engedményezhető, feltéve, hogy az engedményezéskor már létezik az a jogviszony, amelyből a jövőbeli követelés bizonyosan eredni fog (Szegedi Ítéltábla Gf.I.30 048/2011., BDT2013.2854. számú jogeset). Az új Ptk. hatályba lépését megelőző ezen egységes bírói gyakorlatot emelte törvényi szabályozás szintjére a Ptk. 6:194. § (1) bekezdése, mely szerint a követelés akkor engedményezhető, ha az engedményezéskor már létezik az a jogviszony, amelyből a követelés fakad. Ilyen esetben az engedményezett követelést a kötelezettség jogcímének, összegének és az esedékességének megjelölésével vagy egyéb módon kell meghatározni, amely az engedményezés időpontjában jövőbeli követelések esetén legkésőbb a követelés létrejöttékor az engedményezett követelést azonosíthatóvá teszi [Ptk. 6:194. § (2) bekezdés].

[43] Az A.. Bt. és a felperes között 2015. február 18-án megkötött engedményezési megállapodás tartalma e törvényi feltételeknek megfelel, az engedményezés az alperes és az A... Bt. közötti fuvarozási keretszerződésből eredő jövőben keletkező követelésekre kiterjeszthető volt. A jelen esetben az alperes és az A... Bt. közötti fuvarozási keretszerződés részletesen meghatározta az elvégzendő fuvarfeladatokat és a szerződés melléklete rögzítette az ellenszolgáltatás meghatározásának módját, vagyis a díjszabást is. Erre figyelemmel a rendszeres alperesi megrendelések, és a belső anyagmozgatási munkák folyamatos végzése folytán jövőben biztosan keletkező követeléseket az A.. Bt. hatályosan engedményezhette a felperesre – szándékai szerint egy rövid időszakra –, amíg az alperes nem köt szerződést a felperessel.

[44] Az, hogy a felek maguk is így értelmezték az engedményezési megállapodást, alátámasztja az a tény, hogy a megállapodás megkötését követően kényszertörlési eljárás alá kerülő A... Bt. nem érvényesítette az alperessel szemben a ki nem számlázott fuvardíj követeléseket, a felperes viszont folyamatosan kérte alperestől a fuvarozási szerződés megkötését, illetőleg az elvégzett fuvarfeladatok alapján járó fuvardíj érvényesítése érdekében a közvetlen számlakibocsátás lehetőségét.

[45] Mindezek ellenére a felperes fellebbezésében az engedményezési szerződés II. és IV. pontjának lehetetlenülés miatti érvénytelenségét állította. Ezen a jogcímen e szerződési pont semmisség miatti figyelmen kívül hagyása álláspontja szerint megteremti a lehetőséget a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerinti igényérvényesítésre. Az engedményezési szerződés II. pontja a felek egyedi megállapodását tartalmazza, mely szerint az A... Bt. számláz a továbbiakban is az alperesi megrendelő felé, ugyanakkor e számlakövetelések után járó díjazásra a fuvarfeladatokat ténylegesen ellátó felperes javára megtörtént az engedményezés. Mindezekből az következik, hogy adószámának bevonásáig az A... Bt. számlázott az alperes felé, majd pedig számlaképességének megszűnése nyomán a további fuvarteljesítések ellenére erre már nem volt lehetősége. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a felperes az engedményezési szerződés folytán, mint engedményes ne fordulhatott volna fuvardíjigénnyel közvetlenül az alpereshez, az általa elvégzett fuvarfeladatok ellenszolgáltatását követelve.

[46] A Ptk. 6:193. § (1) bekezdés főszabálya szerint a jogosult a kötelezettel szembeni követelését másra ruházhatja át. Az engedményezési szerződés folytán az engedményes az engedményező helyébe lép [Ptk. 6:193. § (2) bekezdés]. A fuvardíj követelés jogát tehát főszabály szerint felperes megszerezte, ennek törvényi előfeltétele azonban a kötelezett értesítése az engedményezésről [Ptk. 6:197. § (1) bekezdés].

[47] A perbeli tényállás szerint erre 2015. március 12-én került sor, amikor a lefolytatott egyeztető megbeszélésen személy 1. neve erről tájékoztatta az alperes képviselőit. A számlázási lehetőség megszűnésével az A... Bt. már nem tudta szerződésszerűen érvényesíteni a díjköveteléseket, ez egyfajta jogosulti késedelembe esésként értékelhető. Az engedményezésről történő értesítés nyomán azonban megnyílt a lehetősége a felperesnek az alperes felé történő közvetlen igényérvényesítésre, ehhez külön kötelezett hozzájárulást nem követel meg a Ptk. A lehetetlenülésre alapuló érvénytelenségi kifogás tehát megalapozatlan, a felperes fellebbezési hivatkozásai e tekintetben nem helytállóak, mivel 2015. március 12-i időponttól hatályossá vált az engedményezés alperes irányában a fuvardíj követelésre nem lehetetlenült. Megjegyzendő, hogy ez egyúttal az utolsó fuvarmegrendelés időpontja is, és néhány napon belül (2015. március 17-én) sor került a felmondással történő szerződés megszüntetésre is. E tényállási elemek egyértelműen mutatják az alperes bizalomvesztését. Mindettől függetlenül ezt követően semmilyen jogi akadály nem volt annak, hogy a felperes közvetlenül az alperes irányában érvényesítse valamennyi engedményezett fuvardíjigényt.

[48] Ennek szabályszerű módja tehát az, hogy elsődlegesen a kötelezettet a Ptk. 6:197. § (3) bekezdés szabálya szerint a (2) bekezdés szerinti joghatás kiváltása érdekében szabályszerűen értesíteni kell az engedményezésről. Megjegyzendő, hogy az engedményezési szerződés III. pont 6. bekezdése ezt az engedményező fél számára kötelezően elő is írja. Ezt követően az engedményezőtől származó teljesítési utasítás mellett, vagy okirattal, vagy más hitelt érdemlő módon megtett azonos tárgyú igazolása folytán lett volna módja a felperesnek közvetlenül alperes felé követelést érvényesíteni, számlát kibocsátani [Ptk. 6:198. § (1) - (2) bekezdés]. Ilyen esetben a kötelezettnek már az engedményes irányában kell teljesítenie, ha mégis az engedményező részére teljesít, az engedményező köteles a szolgáltatás teljesítéseként birtokába került vagyontárgyakat a sajátjától elkülönítve kezelni és az engedményes részére kérelem nélkül kiadni [Ptk. 6:198. § (3) bekezdés]. Ez utóbbi törvényi rendelkezéssel összhangban áll az engedményezési szerződés III. pont 8. bekezdése is, mely bár közvetetten, de kifejezetten arra utal, hogy az engedményezési szerződésben részt vevő felek is úgy tekintették, a felperes közvetlenül alperes irányába érvényesíthet igényt, és ha valamilyen okból a kötelezett mégis az engedményező felé teljesít, úgy az e teljesítést köteles kiadni az engedményesnek.

[49] A szabályszerű értesítés, teljesítési utasítás, valamint számlázás ellenére, ha az alperes mégis megtagadja a teljesítést, visszaküldi a számlát, úgy a felperes peres úton kezdeményezett igényérvényesítéssel szakíthatta volna meg az elévülést [Ptk. 6:25. § (1) bekezdés c) pont]. Itt hívja fel a figyelmet az ítéltábla arra, hogy a korábbi szabályozással ellentétben a Ptk. 6:25. § (1) bekezdés alpontjai már nem tartalmazzák az írásbeli felszólítást, mint elévülést megszakító körülményt. A felek egyeztető levelezése, felperes írásbeli felszólításai tehát figyelmen kívül maradnak az elévülési idő folyása szempontjából. A kifejtettekből következően a hatályos engedményezés folytán fuvardíj követelésére vált jogosulttá a felperes a fellebbezéssel érintett időszak tekintetében is, így a fuvarozási szerződésből eredő igényekre vonatkozó speciális elévülési szabályok az irányadók.

[50] A felperes fellebbezésében tévesen hivatkozott arra, hogy a fuvarozási szerződés alapján nem támaszthat igényt, és hogy alperesi oldalon jogalap nélküli gazdagodás történt az ő rovására. Valójában a hatályos engedményezés folytán jogalappal bírt a 2015. február 18-át követően keletkezett fuvardíj és a fuvarozási tevékenységhez szorosan kapcsolódó ún. belső anyagmozgatás ellenértékének követelésére az alperessel szemben.

[51] A Ptk. 6:270. §-a értelmében fuvarozási szerződés alapján támasztható igények – a szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott károk kivételével – egy év alatt elévülnek. Az elévülés kezdő időpontja a küldemény címzett részére történő kiszolgáltatásának időpontja vagy az az időpont, amikor a küldeményt a címzettnek ki kellett volna szolgáltatni. A Ptk. 6:24. § (1) bekezdése szerint, ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az elévülés nyugszik. A (2) bekezdés alapján, ha az elévülés nyugszik, az akadály megszűnésétől számított egyéves - egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetén három hónapos - határidőn belül a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél - egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetén három hónapnál - kevesebb van hátra. A Ptk. 6:25. § (1) bekezdés c) pontja értelmében az elévülést megszakítja a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő érvényesítése, ha a bíróság eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott.

[52] A felperes nem hivatkozott az elévülés nyugvására, sem a megszakadására, és nem igazolta, hogy az elévülési idő alatt peres eljárást indított volna az alperessel szemben. Az alperesnek küldött fizetési felszólításai, illetve számlázási lehetőség iránti kérelme az új Ptk. ismertetett szabályai folytán nem alkalmasak az elévülés megszakítására. A felperes csak a Ptk. 6:270. § szerinti egy éves elévülési határidő elteltével, több mint 2 és fél évvel a fuvarozási feladatok elvégzését követően indított pert az alperessel szemben.

[53] A Ptk. 6:23. § (1) bekezdése értelmében az elévülés joghatása, hogy az elévült követelést bírósági eljárásban nem lehet érvényesíteni. Erre figyelemmel a fellebbezéssel érintett követelés tekintetében is helyesen döntött az elsőfokú bíróság a kereset elutasításáról.

[54] Az elsőfokú bíróság másodlagos jogi indokolást is adott a kereset elutasításának, melyben érdemben fejtette ki a követelés jogalapjának hiányával kapcsolatos jogi álláspontját. Az irányadó bírói gyakorlat szerint ez azonban szükségtelen: amennyiben az elévült követelés bírói úton nem érvényesíthető, a bíróság a keresetet érdemben nem bírálhatja el (BH2006. 2020, BH2013. 189 szám alatt közzétett eseti döntések), annak érdemi vizsgálatára ugyanis nincs módja. A BDT2008. 1837 szám alatt közzétett eseti döntés ugyancsak abból indul ki, hogy a követelés elévülését kell a bíróságnak erre vonatkozó kifogás esetén elsődlegesen elbírálnia, és csak abban az esetben dönt érdemben a követelés jogalapját, fennálltát illetően, ha az elévülés nem következett be. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság a követelés jogalapját, létrejöttének körülményeit, jogszerűségét már nem vizsgálhatta volna érdemben, a bírói úton már nem érvényesíthető követelés érdemi elbírálására még másodlagos indokolás keretei között sem kerülhet sor (Szegedi Ítéltábla Gf.IV.30.203/2019/5. szám).

[55] Az előbbiekre figyelemmel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, megfellebbezett rendelkezéseit a perben még irányadó 1953. évi III. törvény (rPp.) 253. § (2) bekezdése alapján helybehagyta azzal, hogy az érdemi elbírálással kapcsolatos szükségtelen indokolás felülbírálatát mellőzte.

[56] Az eredménytelenül fellebbező felperes a rPp. 78. § (1) bekezdés alapján köteles az alperes másodfokú eljárási költségének megtérítésére. A másodfokú eljárásban ellátott, szakszerű jogi képviselő munkáigényével és a fellebbezési pertárgyértékkel arányban álló ügyvédi munkadíj mértékét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és az (5) - (6) bekezdése alapján állapította meg az ítéltábla.

Szeged, 2021. január 21.

Dr. Hámori Attila s.k.
a tanács elnöke

Dr. Dobler László s.k.
előadó bíró

Dr. Tolna András s.k.
táblabíró